

de verpestende kerkerlucht, hadden zijne teedere gezondheid geknakt. Hij begaf zich naar Sceaux, werd daar bedlegerig, en blies den adem uit, slechts acht en dertig jaar oud.

STAEL-HOLSTEIN.

1766—1817.

WERKEN.

Proza: Corinne. — *Considérations sur la Révolution française.* —
Delphine. — *De l'Allemagne.* — *Les dix années d'exil.*
Treurspelen: Sappho. — *Généviève de Brabant*, enz.

Anne Louise Germaine Necker, dochter van den beken- den Franschen minister van dien naam, werd te Parijs geboren, toen haar vader nog schrijver was bij den bankier Thélusson.

Reeds in hare vroegste kindsheid legde zij buitengewone gaven des geestes aan den dag, zoodat men later van haar zeide: »*Elle avait toujours été jeune et ne fut jamais enfant.*» Als kind hield zij zich gaarne bezig met poppen, welke zij treurspelen deed uitvoeren: eene neiging, die hare streng Calvinistische moeder ten hoogste misprees.

De omgang met de voornaamste Fransche geleerden, die haars vaders huis bezochten, droeg veel bij tot de vlugge ontwikkeling van haar geest; doch haar ligchaam leed hieronder, en zij moest zich in de vrije natuur begeven om hare gezondheid te versterken. Zij ging daarom met hare moeder naar St. Ouen, een lustoord, waar haar vader dikwijls zijne zorgen kwam vergeten in de nabijheid zijner dierbare dochter, welke hij met zulk eene innige liefde beminde, dat het de ijverzucht harer moeder opwekte.

Twintig jaar oud schonk zij hare hand aan den Baron Stael-Holstein, gezant van Zweden te Parijs; doch niet dan nadat de koningin, Marie Antoinette, van Gustaaf III had

verkregen, dat de baron in Frankrijk kon blijven; want zij kon niet besluiten haar geliefd land te verlaten.

Met al de kracht harer wegslepene voordragt, hielp zij de omwenteling voorbereiden; doch toen de ongehoorde gruwelen hare oogen openden, stelde zij al hare pogingen in 't werk, om de ongelukkige slagtoffers aan de handen der beulen te ontrukken; zelfs beraamde zij, na de gevangenneming van den koning te Varennes, een plan om den ongelukkigen vorst met zijne familie te redden.

Zij haatte Napoleon, wel inziende dat al zijne bemoeijingen in dwingelandij en overheersching zouden uitloopen. Toen hij haar liet voorstellen zich bij zijne partij aan te sluiten, dewijl hij haar dan de twee milioen francs zou uitbetalen, die haar vader in de schatkist had gestort, sloeg zij dit niet alleen af, maar vermaande Napoleon daarenboven, zich wat binnen de palen te houden.

Ook hinderde het Napoleon, dat zij zoo vaak haar door hem gehaten vader te Coppet, nabij Genève, ging bezoeken. Eens van daar terug komende werd haar medegeedeeld, dat hare vrijheid werd bedreigd. Zij hield zich eenigen tijd verborgen, meende daarna vergeten te zijn, en vestigde zich weder op een klein landgoed nabij Parijs. Plotseling kreeg zij hier bevel, zich binnen de vier en twintig uur op veertig mijlen van Parijs te gaan verwijderen; de uitgave van haar roman *Delphine* was hiervan de oorzaak.

Zij begaf zich eerst naar Weimar, waar zij zich door den omgang met Schiller, Goethe en Wieland de Deutsche letterkunde eigen maakte, en vervolgens naar Berlijn, waar zij met voorkomendheid door 't hof werd opgenomen.

De onverwachte dood van haar zoo teeder geliefden vader riep haar terug naar haar geboorteland. Ontroostbaar over het verdriet hem vóór zijn dood nog niet eenmaal te hebben gezien, en gedrukt door zooveel ander lijden, ondernam zij, tot herstel van hare geschokte gezondheid, eene reis naar Italië, welke aanleiding gaf tot het vervaardigen van haar voortreffelijk werk *Corinne*. Van hier begaf zij zich naar Auxerre, toen naar Rouaan, en naderde langza-

merhand haar geliefd Parijs — doch toen laatstgenoemd werk verscheen, kreeg zij bevel Frankrijk te verlaten.

Nu ging zij naar Weenen en werd hier door alle voorname personen met de grootste achting ontvangen, doch keerde weldra naar Coppet terug, waar zij haar tijd doorbragt met voor het tooneel te arbeiden en haar beroemd werk, *de l'Allemagne*, te voltooijen. Om beter voor de uitgave te kunnen zorgen, waagde zij zich in Frankrijk. Reeds waren tien-duizend exemplaren afgedrukt, toen Napoleon, onder voorwendsel dat het werk niet Fransch genoeg was, beslag er op legde en alles deed vernietigen op één handschrift na, dat de schrijfster had achter gehouden.

Zij wekte Napoleon's haat nog meer op toen zij, uitgenoodigd om bij de geboorte van den Koning van Rome hare talenten te doen gelden, antwoordde, dat hare wenschen voor het kind zich bepaalden bij eene goede min. Dewijl zij daarenboven Napoleon met den naam van *Robespierre à Cheval* had bestempeld, werd haar verboden zich verder dan twee uur van Coppet te verwijderen.

Hier trad zij ten tweeden male in 't huwelijk met den heer de Rocca. Den naam, dien zij als schrijfster voerde, niet willende verliezen, is zij er nooit voor uitgekomen, doch haar testament heeft dit huwelijk buiten allen twijfel gesteld. Rocca had zich in Spanje door buitengewone dapperheid onderscheiden en was, door wonden verminkt, genoodzaakt geworden de krijgsdienst te verlaten. Hij begaf zich naar Genève, waar eenige woorden van deelneming hem zoo zeer voor Mevrouw de Stael innamen, dat hij uitriep: »Je l'aimera tellement, qu'elle finira par m'épouser.» Het gebeurde, en hunne wederzijdsche liefde bleef onverzwakt tot den dood.

Om verdere vervolgingen te ontgaan, ontsnapte zij in 1812 naar Weenen; maar ook hier niet veilig zijnde, vlugtte zij door Galicië en Podolië naar Moskou, en bij 't naderen der Franschen naar Petersburg. Zij werd er door het keizerlijk hof met onderscheiding ontvangen, doch scheepte zich, na een kort oponthoud te Abo, in naar Zweden. Toen

haar jeugdige zoon hier, als een offer van valsch eergevoel, in een tweegevecht was gevallen, wekte dit land te zeer hare treurigheid op om er langer te toeven, en zij ging naar Londen.

Na de Restauratie betrad zij Frankrijk weder, en vlugtte gedurende de Honderd Dagen naar Coppet. Napoleon liet haar uitnoodigen te Parijs te komen, *om hem behulpzaam te zijn in 't verbreiden zijner constitutioneele denkbeelden*; zij gaf tot antwoord: »Il s'est passé de constitution et de moi pendant douze ans; et à présent même, il ne nous aime guère plus l'une que l'autre.»

In 1816 keerde zij naar Parijs terug en ontving van Lodewijk XVIII, die haar zeer genegen was, de gelden, welke zij van de schatkist nog had te vorderen. Zij ondernam weder eene reis naar Italië, hield eenigen tijd haar verblijf te Piza, en keerde met eene afnemende gezondheid terug. Het veelvuldig gebruik van opium, waaraan zij verslaafd was geraakt, deed hare krachten allengs verminderen, en trots alle pogingen der geneeskunde, overleed zij te Parijs, een en vijftig jaar oud. Zes maanden daarna overleed Rocca op een-en-dertigjarigen ouderdom.

FRANÇOIS AUGUSTE VICOMTE DE CHATEAUBRIAND.

1769—1848.

WERKEN.

Essai sur les Révolutions. — Les Natchez. — Génie du Christianisme. — Atala. — René. — Les Martyrs. — Itinéraire de Paris à Jerusalem. — Le dernier des Abencerages. — Mémoires d'Outretombe, enz. benevens eenige Gedichten.

Deze schrijver werd te Combourg nabij St. Malo in Bretagne geboren. Zijn vader wilde hem voor de zeedienst, zijne moeder tot geestelijke opleiden. Ofschoon hij met ijver